

Dajana Milovanov

ORGANIZOVAN LOV NA EN SEKSTON

Prema rečničkoj definiciji, lov je *pohod ili potraga za divljom životinjom s namerom da se ona ubije ili uhvati radi ishrane, sporta ili profita*. En Sekston, „En Sekston“ ili samo En, kako se neretko familijarno oslovljava, danas ima status pesnikinje koja *hrani* književno-kritičko-senzacionalističku industriju, a ona od nje *profitira*. Jedino je Silvija Plat tik iznad nje na lestvici američkih božanstava masovne kulture iz pedesetih i šezdesetih i autorka ovog teksta podozreva da je jedini razlog tome što se holivudska industrija još uvek nije dokopala fantazmagorične lovine *En Sekston*. Ipak, nakon što je 2018. godine na portalu *Medijum* odjeknula među širom publikom informacija da je En Sekston seksualno zlostavljala svoju ćerku Lindu Sekston Grej (premda je sama Sekston Grej o tome pisala u svojim memoarima još 1994. godine), kontroverza u vezi sa *likom* En Sekston ponovo je postala predmet kulturnih rasprava o žensko-ženskom nasilju i statusu ove pesnikinje u američkoj kulturi. Na cilj nije da se vratimo biografsko-tabloidnom (u)čita(va)nju (u) En Sekston, i to ne samo zato što ona takvoj recepciji nikad nije umakla, već zato što odabrani tekstovi Džo Gil i Džilijan Vajt, na drugačije načine, nastoje da naprave radikalni rez (u granicama mogućeg) između En Sekston, „En Sekston“ i njenog pesničkog *glasa/govora*. Kako Džilijan Vajt pokazuje, *glas* je kritičarsko opšte mesto kojim se implicitno daje *telo* onome koji u pesmi govori, a to telo u slučaju En Sekston uvek ima ime, prezime, boju očiju i adresu. Pitanje koje valja na ovom mestu postaviti u cilju davanja konteksta aktuelnim tendencijama u proučavanju En Sekston, jeste: imamo li pravo da upotrebimo dokumentarnu građu koja za života pesnikinje nije bila dostupna, niti je bila deo njenog zaveštanja nakon samoubistva? Ili, ukoliko želimo da dodatno naglasimo kompleksnost situacije u kojoj se trenutno nalaze proučavaoci poezije En Sekston – imamo li pravo da ih ne upotrebimo?

U trenutku kada Džilijan Vajt piše svoju studiju o lirskoj sramoti iz koje smo napravili izbor, prošlo je 23 godine od biografije o En Sekston (1991) koju je napisala Dajana Midlbruk, jedno od najzvučnijih imena u proučavanju ispovedne poezije. Ta biografija postala je predmet brojnih rasprava o etici u književnom proučavanju jer je autorka biografije upotrebila snimke s psihoterapije kod Martina Orna, kojem je i posvećena čuvena pesma „Ti, doktore Martine“. Uz odobrenje ćerke En Sekston, snimci sa trogodišnje terapije upotrebljeni su za lov na *autentičnu En Sekston* u ime „nauke“. Uprkos tome, uočljivo je izbegavanje proučavalaca ispovedne poezije da pomenu ili citiraju ovu biografiju koja je, uprkos svom naučnom diskursu, mahom recepciju imala među publikom zbog koje se čak i u domaćem izdavaštvu prevode romansirane biografije Silvije Plat (poslednja je objavljena u avgustu ove godine pod naslovom *Euforija*, autorke Elin Kulhed, u izdanju „Lagune“). Ova biografija išla je u prilog mitologizaciji En Sekston kojoj je ona sama bila sklona kroz javne nastupe i predavanja o sopstvenoj poeziji, ali autoironija svojstvena En Sekston u načinu

na koji je oblikovala svoju javnu personu izostaje iz studije Dajane Midlbruk. Ona traga za *autentičnošću* u poeziji pesnikinje koja je, kako Džilijan Vajt ubedljivo pokazuje, neprestano (de)mistifikovala lirskog subjekta kao konstruisani privid *sopstva* kojim se trguje na književnom tržištu sačinjenom upravo od plejade detektiva „naoružanih“ što akademskom, što tabloidnom hermeneutikom. Ipak, ono što je u očima javnosti iskupljivalo problematični postupak Dajane Midlbruk, Martina Orna i Linde Grej Sekston bila je pretpostavka da bi En Sekston sama to želela – pretpostavka zasnovana na drugoj pretpostavci, a to je ona koja kod Džilijan Vajt izaziva potrebu da poput ozbiljne naučnice prvo „odbrani“ svoju građu kao vrednu proučavanja, a svoj književni ukus kao *dovoljno dobar*.

Uprkos tome što je rad Dajane Midlbruk naišao na pomešane reakcije u akademskoj zajednici koja se polarizovala na one koji su osudili postupak psihijatra, ali i Dajane Midlbruk, i one koji su smatrali ovaj postupak opravdanim u ime javnog interesa i nauke (ističući neraskidivost njenog psihoterapijskog iskustva sa samom poezijom, što je danas predmet brojnih rasprava), pojava tzv. *digitalnih humanističkih nauka* produbila je ovu problematiku. Naime, digitalne humanističke studije predstavljaju spoj između kompjuterskih tehnologija i humanističkih istraživanja. U književnosti, one mahom podrazumevaju restauraciju građe najnovijim tehnologijama, bilo da su u pitanju izbledeli dokumenti ili stare magnetofonske trake, a povremeno i analize tema i motiva kroz softvere za pretragu. Tanja Klement je 2020. godine objavila restaurirane snimke¹ posete En Sekston Koledžu Svitbrajr 1966. godine, kao i opis mukotrpnog postupka transkripcije i identifikacije glasova na snimcima. Ono što (ne) iznenađuje jeste ton samog istraživanja, rađenog u okviru Univerziteta u Teksasu, koje opisuje kontekst snimka rečenicom: „Veće pre se, po svemu sudeći, završilo tako što su En Sekston izneli s afterpartija, onemočalu od kombinacije pilula i martinija, u društvu svoje trinaestogodišnje saputnice, ćerke Linde, i njenog domaćina, Filipa Leglera, s kojim će Sekstonova razmenjivati strastvena, intimna pisma u godinama što slede.“ Nameće se pitanje cilja ovakvih istraživanja i nakon što smo utvrdili i demistifikovali *posramljujuće* prakse u književnoj nauci. Reći da je to iz čisto naučne radoznalosti i želje da se otelotvori voljena pesnikinja bilo bi besmisleno, s obzirom na mnogobrojnost video-snimaka dostupnih na internetu na kojima En Sekston čita svoju poeziju. Reći da se na ovaj način doprinosi korpusu znanja podrazumeva da ne postoji *suvišno* i *kompromitujuće* znanje, a, kako pokazuju i Džo Džil i Džilijan Vajt, En Sekston je bila svesna uloge i uloga sopstvene ličnosti na pesničkom *tržištu* i (odsustva) kontrole nad *slikom o sebi*. No, problem koji iskrsava s ovakvim naučnim tendencijama u vezi je s kontrolom samog pesničkog tela koje se simbolički ekshumira radi, kako se trenutno čini, „nekronauke“ koja, kako sama Tanja Klement piše, nastoji da „uhvati pesnikinju“. Na engleskom je upotrebljen izraz *get a poet*, koji istovremeno podrazumeva i razumevanje i zarobljavanje pesnikinje, a (nenamerno) ilustruje usmerenje čitave „hermeneutičke industrije“ ka *lovu na pesnikinju*. Prvo je neophodan onaj čuveni *glogov kolac* iz poezije Silvije Plat, da nas En Sekston ne bi *progonila* kao lik Silvije Plat, kako to Džeklin Rouz slikovito opisuje u naslovu svoje studije *The Haunting of Sylvia*

¹ Videti: <https://sites.utexas.edu/ransomcentermagazine/2020/10/08/listen-slow-researching-anne-sexton-putting-poetry-her-way/>

Plath, a potom i institucionalna podrška istraživanjima koja direktno hrane kolektivnu fantaziju o En Sekston kao alkoholičarki – domaćici – naivnoj pesnikinji – selebriti personi i, naposljetku, *ispovednoj* pesnikinji (premda je to danas, po svemu sudeći, pejorativna i pogrdna reč).

Lovačka društva na svojim internet stranicama daju detaljna uputstva za ubijanje krupnih zveri i naglašavaju da je najvažnija spremnost lovca na mukotrpan posao komadanja tela. Naš izbor tekstova koji slede vođen je naučnim kriterijumom etičnosti i dostojanstva one koja je bespovratno ulovljena i besomučno hermeneutički preparirana u krvoločnoj naučnoj zajednici koja, kako Tanja Klement slikovito opisuje, provodi duge sate u pokušaju da *ulovi pesnikinju*. Studije Džo Gil i Džilijan Vajt daju nadu da je u istraživanjima ispovedne poezije napokon došlo do smene generacija i prepoznavanja ispovedne poezije kao naučnog predmeta kojem je, nadasve, potrebno vratiti dostojanstvo. Ovo su prvi, ali krupni koraci na tom putu.